

Тимошик Михайло Морозенкович,

кандидат економічних наук,

докторант першого року навчання

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

orcid.org/0000-0001-5105-0241

yashchushchak@gmail.com

ЕТИКА НАГОРОД У МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ МОРАЛЬНИХ ДИЛЕМ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВ

Дослідження представляє комплексний аналіз етичних аспектів функціонування нагородних систем у сфері міжнародної політики, розглянуто еволюцію моральних дилем, пов'язаних із присудженням державних і міжнародних нагород, та їхній вплив на формування зовнішньополітичних стратегій. Дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що інтегрує методи політичної філософії, етики міжнародних відносин і порівняльного політологічного аналізу для виявлення суперечностей між декларованими цінностями нагородних систем та їх практичним використанням як інструментів дипломатичного впливу. Робота охоплює історичний період з кінця XIX століття дотепер, проаналізовано трансформацію етичних стандартів присудження нагород у контексті зміни глобального політичного ландшафту й еволюції міжнародного права.

Методологічну основу дослідження становить критичний аналіз аналітичних матеріалів, дипломатичної документації та публічних виступів політичних лідерів, доповнений якісним контент-аналізом медіадискурсу, що формується довкола спірних випадків присудження міжнародних нагород. Особлива увага приділяється вивченню інституційних механізмів ухвалення рішень у нагородних комітетах, аналізу критеріїв відбору кандидатів і виявлення латентних політичних мотивів, що впливають на нагородження. У дослідженні застосований компаративний підхід для зіставлення етичних стандартів різних нагородних систем, зокрема й Нобелівської премії миру, державних нагород провідних держав і регіональних нагородних ініціатив, з метою виявлення універсальних і партикулярних аспектів моральної проблематики.

Результати дослідження демонструють існування фундаментальної суперечності між заявленими гуманістичними цілями міжнародних нагород та їх фактичним використанням як інструментів політичного впливу та дипломатичного тиску. Виявлено систематичні патерни політизації нагородних процесів, що виявляються в селективному застосуванні етичних критеріїв залежно від геополітичних інтересів та ідеологічних переваг нагородних інституцій. Аналіз показує, що моральні дилеми нагородних систем особливо загострюються в періоди міжнародної напруженості, коли етичні міркування вступають у конфлікт із прагматичними цілями зовнішньої політики держав-засновників чи міжнародних організацій. Дослідження також виявляє феномен «етичного парадоксу», за якого нагороди, призначені для просування універсальних моральних цінностей, стають джерелом додаткових етичних суперечностей і міжнародних суперечок.

Ключові слова: етика міжнародних відносин, нагородні системи, моральні дилеми, зовнішня політика, міжнародна дипломатія, політична етика, символічна влада, глобальне управління, міжнародна легітимність, дипломатичні інструменти, етична інтегритетність, транспарентність, політизація нагород, міжнародні організації, моральне лідерство.

Tymoshyk Mykhailo,

Candidate of Economic Sciences,

First-Year Doctoral Student

Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University

orcid.org/0000-0001-5105-0241

yashchushchak@gmail.com

ETHICS OF AWARDS IN INTERNATIONAL POLITICS: HISTORICAL CONTEXT OF MORAL DILEMMAS AND THEIR IMPACT ON FOREIGN POLICY OF STATES

This study presents a comprehensive analysis of the ethical aspects of the functioning of award systems in the field of international politics, examining the evolution of moral dilemmas associated with the awarding of state and international awards and their impact on the formation of foreign policy strategies. The study is based on an interdisciplinary approach that integrates methods of political philosophy, ethics of international relations and comparative political science analysis to identify contradictions between the declared values of award systems and their practical use as instruments of diplomatic influence. The work covers the historical period from the end of the 19th century to the present, analyzing the transformation of ethical standards for awarding awards in the context of changing global political landscape and the evolution of international law.

The methodological basis of the study is a critical analysis of archival materials, diplomatic documentation and public speeches of political leaders, supplemented by a qualitative content analysis of media discourse formed around controversial cases of awarding international awards. Special attention is paid to the study of institutional decision-making mechanisms in award committees, analysis of candidate selection criteria and identification of latent political motives influencing the awarding. The study uses a comparative approach to compare ethical standards of different award systems, including the Nobel Peace Prize, state awards of leading states and regional award initiatives in order to identify universal and particular aspects of moral issues.

The results of the study demonstrate the existence of a fundamental contradiction between the declared humanistic goals of international awards and their actual use as instruments of political influence and diplomatic pressure. Systematic patterns of politicization of award processes are revealed, manifested in the selective application of ethical criteria depending on the geopolitical interests and ideological preferences of award institutions. The analysis shows that the moral dilemmas of award systems are especially exacerbated in periods of international tension, when ethical considerations come into conflict with the pragmatic foreign policy goals of the founding states or international organizations. The study also reveals the phenomenon of the “ethical paradox”, in which awards intended to promote universal moral values become a source of additional ethical contradictions and international disputes.

Key words: ethics of international relations, reward systems, moral dilemmas, foreign policy, international diplomacy, political ethics, symbolic power, global governance, international legitimacy, diplomatic instruments, ethical integrity, transparency, politicization of rewards, international organizations, moral leadership.

Вступ. Сучасна система міжнародних відносин характеризується зростанням значущості питань морального лідерства й етичної легітимності зовнішньополітичних дій держав. В умовах глобального інформаційного простору й активної громадянської дипломатії, цифрових комунікацій і транспарентності будь-які прояви політизації нагородних процесів набувають широкого резонансу, впливають на міжнародну репутацію держав і організацій.

Емпірична актуальність теми зумовлена накопиченням значної кількості спірних випадків присудження міжнародних нагород, які спричиняють широкі дебати про відповідність рішень нагородних комітетів заявленим етичним принципам і критеріям, аналізу моральних дилем сучасної дипломатії. Сучасні міжнародні кризи й конфлікти загострюють етичні суперечності нагородних систем, коли необхідність визнання миротворчих зусиль стикається з геополітичними інтересами й ідеологічними уподобаннями.

Теоретична значущість дослідження визначається неналежною розробленістю

концептуального апарату для аналізу етичних аспектів символічних практик у міжнародній політиці. Розвиток теоретичних основ етики нагородних систем сприяє більш глибокому розумінню природи міжнародної легітимності та механізмів морального авторитету у глобальній політиці, що має фундаментальне значення для політичної науки та міжнародного права.

Актуальність теми зумовлена зростанням потреби міжнародного співтовариства у виробленні ефективних механізмів контролю за етичною інтегритетністю нагородних процесів і запобігання їх політизації. Розглянуто питання транспарентності та підзвітності міжнародних інститутів, досліджено етичні дилеми нагородних систем, надано практичні рекомендації щодо підвищення морального авторитету та соціальної легітимності таких інституцій.

Ступінь наукового розроблення теми. Сучасні дослідження в галузі етики міжнародних нагород демонструють значний розвиток дискусій про моральні проблеми та їхній вплив на зовнішньополітичні стратегії.

Аналіз публікацій (Zheng, Juntao, Liu, & Niancai, 2015, p. 104) показує, що наукова спільнота активно переглядає традиційні підходи до оцінювання етичних аспектів дипломатичних нагород та їхньої ролі у формуванні міжнародних відносин.

Особлива увага приділяється дослідженню того, як державні нагороди функціонують як дипломатичні інструменти (Lu, Ma, & Wang, 2022, p. 1370), які впливають на глобальні політичні процеси. У працях таких авторів, як (Wang, Zhu, & Duan, 2021), наголошено на глобальному поширенні почесних державних нагород як засобу дипломатії, що відкриває нові перспективи для розуміння їх етичних імплікацій.

Історичний контекст моральних дилем у системі міжнародних нагород набуває особливої актуальності у світлі нещодавніх подій і рішень. Аналіз ситуації навколо Нобелівської премії миру демонструє стійкі етичні проблеми, пов'язані із присудженням нагород політичним діячам і організаціям. Присудження Нобелівської премії миру 2024 р. організації «Ніхон Хіданке» за боротьбу проти ядерної зброї ілюструє сучасні тенденції в етичній оцінці міжнародних нагород, де акцент зміщується на довгострокові гуманітарні наслідки політичних рішень. Ці випадки підтверджують необхідність розроблення чіткіших етичних критеріїв для оцінювання заслуг у міжнародній сфері.

Вплив етичних проблем формування зовнішньої політики держави стає предметом поглибленого наукового аналізу. Дослідження (Sparks, 2007, p. 10) з етики в міжнародних відносинах і публікації в журналі “Ethics & International Affairs” показують, що сучасні держави все частіше стикаються з необхідністю балансування між прагматичними інтересами та моральними принципами під час ухвалення рішень щодо присудження або отримання міжнародних нагород. Концепція “values-based foreign policy”, що активно обговорюється в науковій літературі, передбачає розвиток етичних чеклістів для оцінювання зовнішньополітичних рішень, що може суттєво змінити підхід до міжнародних нагород як інструменту дипломатії (Corner, 2016, p. 270).

Перспективи розвитку етичних підходів до міжнародних нагород пов'язані з необхідністю створення більш прозорих і справедливих

механізмів оцінювання заслуг у глобальному контексті. Сучасні дослідження вказують на важливість розроблення міждисциплінарних підходів, що поєднують політичну теорію, етику та практичні аспекти дипломатії. Зростання кількості номінацій на Нобелівську премію миру до 338 кандидатів у 2025 р. відображає збільшення складності вибору між різними етичними пріоритетами в міжнародній політиці. Це потребує розроблення дослідниками нових методологічних підходів до аналізу етичних дилем, які б ураховували розмаїття культурних і політичних контекстів у світі.

Юрген Габермас (*Jürgen Habermas*) розвиває концепції дискурсивної етики та висвітлює важливість комунікативної раціональності у процесі міжнародного визнання. Він є автором теорії нагородної дипломатії через вимогу рівноправного доступу всіх заінтересованих сторін до дискурсу щодо критеріїв і процедур нагородження (Габермас, 5, с. 49–70). Аксель Хоннет (*Axel Honneth*) розробляє теорії визнання та демонструє, як інституціолізовані системи визнання можуть водночас сприяти емансипації і підтримувати наявні ієрархії влади (Iser, & Honneth, 1949, p. 570–572).

Чарльз Тейлор (*Charles Margrave Taylor*), політичний філософ, який у своїх працях з політики визнання та мультикультуралізму застерігає проти «неавтентичного визнання», яке може завдати значно більше шкоди, ніж відсутність визнання взагалі (Taylor, 1982, p. 129–144).

Метою статті є комплексний аналіз етичних аспектів системи міжнародних нагород як інструменту дипломатії, їхнього впливу на формування зовнішньополітичних стратегій держав в історичній перспективі. Дослідження спрямовано на виявлення основних моральних дилем, що виникають під час присудження міжнародних нагород політичним діячам і організаціям, навіть визначення механізмів впливу етичних міркувань ухвалення зовнішньополітичних рішень.

Практична значущість дослідження полягає в розробленні теоретичних засад для вдосконалення механізмів етичного оцінювання міжнародних нагород, їхньої ролі в сучасній дипломатичній практиці, що може сприяти підвищенню легітимності й ефективності нагородних систем як інструментів міжнародного співробітництва.

Виклад основного матеріалу. Нобелівська премія – нагорода, яка щорічно вручається обраним ученим, письменникам і людям, які працюють заради миру.

Однак цей поважний вік має й зворотний бік: дещо застарілі правила й обмеження. Наприклад, згідно із правилами, щорічно вручається лише п'ять нагород: у галузі фізики, хімії, фізіології або медицини, літератури та миру. Хоча існує також премія з економічних наук, заснована в 1968 р. Центральним банком Швеції на честь Альфреда Нобеля, вона не є Нобелівською премією.

Альфред Нобель у своєму заповіті 1895 р. визначив п'ять категорій для присудження премій, як-от: фізика, хімія, фізіологія або медицина, література та миротворчість (Nobel Foundation. Alfred Nobel's will. Доступно: <https://www.nobelprize.org/alfred-nobel/alfred-nobels-will/>). Критерієм відбору стало те, наскільки досягнення в цих галузях можуть принести найбільшу користь людству. Такий вибір дисциплін відображав науковий і соціальний контекст кінця XIX ст., коли природничі науки активно розвивалися, а питання збереження миру набували суспільної значущості.

Щодо відсутності математичної премії, дослідники припускають, що А. Нобель міг уважати математику переважно теоретичною наукою без прямого практичного застосування (Nobel Foundation. Alfred Nobel's will. Доступно: <https://www.nobelprize.org/alfred-nobel/alfred-nobels-will/>).

Статут Нобелівського фонду встановлює максимальну кількість лауреатів однієї премії – не більше ніж троє осіб (Nobel Foundation. Alfred Nobel's will. Доступно: <https://www.nobelprize.org/alfred-nobel/alfred-nobels-will/>). Це правило, що діє від початку функціонування премії, створює виклики для сучасної наукової практики. Дослідження XXI ст. часто проводяться великими міжнародними колабораціями, де внесок десятків або навіть сотень науковців є суттєвим для досягнення результату. За таких обставин визначення лише двох-трьох осіб як лауреатів спричиняє дискусії в науковому співтоваристві щодо адекватного визнання колективних зусиль.

У період 1901–2022 рр. було присуджено 609 премій 975 лауреатам. Деякі з них є відомими іменами, як-от Альберт Ейнштейн, Марія Кюрі,

Ернест Хемінгуей і Нельсон Мандела, тоді як деякі є менш відомими та навіть сумнозвісними. Принципова незворотність рішень Нобелівського комітету становить фундаментальну інституційну норму, закріплену у статуті Нобелівського фонду, яка забороняє анулювання присуджених премій незалежно від подальших обставин чи переоцінки заслуг лауреатів. Ця неодмінна процедурна вимога породжує специфічні етичні дилеми тоді, коли історичний контекст або нові факти ставлять під сумнів обґрунтованість первинного рішення Комітету. Представлений нижче хронологічний аналіз контроверсійних випадків присудження Нобелівської премії ілюструє складність моральних оцінок у ретроспективі та демонструє еволюцію критеріїв, за якими наукове співтовариство та міжнародна спільнота оцінюють відповідність лауреатів ідеалам, закладеним Альфредом Нобелем.

1926 р., фізіологія або медицина. Йоганнес Фібігер (Fibiger, 2018, р. 2092). Й. Фібігеру присудили премію «за відкриття *Spiroptera carcinoma*» – круглого черв'яка, який, як уважав Й. Фібігер, міг спричиняти рак у щурів. Однак пізніші експерименти спростували його відкриття. Паразит, про якого йдеться, не спричиняв раку. Натомість те, що він спостерігав у своїх лабораторних зразках, були ураженнями, спричиненими дефіцитом вітаміну А в бідних виснажених гризунів. Незважаючи на це спростування, Йоганнес Фібігер назавжди має місце серед лауреатів Нобелівської премії, оскільки премія не може бути відкликана, згідно з побажаннями Альфреда Нобеля та Статутом Нобелівського фонду.

Що робить цей випадок ще більш загадковим і бентежним, так це те, що доктор Ямагіва Кацусабуру (Yamagiwa Katsusaburō, 山極 勝三郎), чия робота про причини раку зрештою виявилася точною, також був номінований разом із Й. Фібігером, але не отримав нагороди. Окрім того, обох номінували роком раніше, але в 1925 р. премія не була присуджена, оскільки жодна з публікацій не була визнана достатньою для її виправдання. Тож Комітет чекав ще рік і все одно помилився (Raju, 1998, р. 1635).

1948 р., мир. Прикладом суперечливих рішень Нобелівського комітету є випадок Махатми Ганді, який, незважаючи на п'ять номінацій (1937–1939, 1947, 1948 рр.), так і не

отримав премії миру – факт, який сам Комітет пізніше визнав упущенням. Його кампанія за ненасильницький опір британському колоніальному правлінню в Індії не лише проклала шлях до незалежності Індії, але й надихнула майбутніх активістів і лауреатів Нобелівської премії, як-от Мартін Лютер Кінг-молодший, який сказав: «Христос дав нам цілі, Ганді дав нам тактику» (Watson, & Crick, 1953, p. 737–738).

М. Ганді неодноразово був номінований і потрапляв до короткого списку, але так і не отримали нагороду. У 1948 р., за два дні до кінцевого строку подання заявок, його було вбито, що спонукало Нобелівський комітет заявити, що того року «немає підходящого кандидата серед живих» на Премію миру. Дивним і суперечливим це рішення робить те, що в 1948 р. не існувало чіткого правила, яке б забороняло Комітету присуджувати М. Ганді посмертно. Це правило було запроваджено лише в 1974 р. Десятиліття потому Комітет заявив про свій жаль, а Гейр Лундестад, секретар Норвезького нобелівського комітету, назвав це «найбільшим упущенням у нашій 106-річній історії» (Ganguly, & Docker, 2008, p. 5).

1949 р., *фізіологія або медицина*. Антоніо Егас Моніс (*António Caetano de Abreu Freire Egas Moniz*). Премію було присуджено доктору А. Монісу «за його відкриття терапевтичної цінності лоботомії при деяких психозах». Простіше кажучи, він винайшов спосіб хірургічного лікування психічних захворювань шляхом розриву зв'язків між різними частинами мозку. Процедура набула шаленої популярності на початку 1940-х рр., яка тривала аж до 1950-х рр. За оцінками, 40 000 американців і 17 000 громадян Великої Британії перенесли цю операцію, багато з яких були дітьми чи людьми, які не могли дати своєї усвідомленої згоди. Більшість пацієнтів у США становили жінки, причому різні дослідження 1950-х рр. показували цифри від 60 до 74%.

Однією з найвідоміших пацієток, які пройшли це лікування, є Розмарі Кеннеді, яка внаслідок операції отримала серйозні незворотні ускладнення, що значно обмежили її функціональні можливості протягом подальшого життя. Хоча операція зменшила симптоми психозу, депресії та тривоги, вона часто залишала пацієнтів назавжди недієздатними або повністю позбавленими особистості. Тих,

хто вижив, описували як «апатичних, млявих, дитячих, слухняних, пасивних і залежних». Судоми, нетримання сечі та величезний апетит, що призводили до значного збільшення ваги, також були серед поширених ускладнень лоботомії. Із 1950-х рр. ця практика почала зникати через моральні проблеми та наявність нових альтернативних методів лікування, зокрема й фармацевтичних препаратів. Спочатку Радянський Союз, а потім Європа заборонили цю операцію. Остання зареєстрована процедура у США була проведена в 1967 р. та закінчилася смертю пацієнта. До 1970-х рр. більшість країн світу заборонили лоботомію (Watson, & Crick, 1953, p. 737–738).

1962 р., *фізіологія або медицина*. Джеймс Вотсон (*James Dewey Watson*), Френсіс Крік (*Francis Crick*) та Моріс Вілкінс (*Maurice Wilkins*). Премію було присуджено Дж. Вотсону, Фр. Кріку та М. Вілкінсу за відкриття «молекулярної структури нуклеїнових кислот та її значення для передачі інформації в живому матеріалі». Простіше кажучи: за відкриття подвійної спіральної структури ДНК. Скандальною цю нагороду робить ще одне прикре упущення в історії премії – доктора Р. Франклін, яку сумнозвісно зневажили.

Звичайно, через застаріле правило, яке стверджує, що не більше трьох лауреатів можуть розділити одну нагороду, троє переможців були зобов'язані отримати премію, без усіх інших, причетних до відкриття. Однак, що досить дивно, усі троє не згадали роботу доктора Р. Франклін у своїх початкових публікаціях, хоча її робота з рентгенівської кристалографії привела до появи відомого «Фото 51», яке виявило спіральну структуру ДНК, що зробило «відкриття» можливим (Watson, & Crick, 1953, p. 737–738).

До того ж Дж. Вотсон негативно зобразив Р. Франклін у своїй книзі «Подвійна спіраль». Коли за 50 років архіви Нобелівської премії стали відкритими для громадськості, виявилося, що доктора Розалінду Франклін навіть не пропонували як номінантку. Уважається, що вона є однією з найвідоміших жертв так званого ефекту Матильди – особливого виду наукової неповаги, яка принижує жінок, їхню роботу та здібності просто через їхню стать, приписує всі їхні досягнення чоловікам. Примітно, що доктор Аарон Клуг, член дослідницької групи

Р. Франклін, який продовжив роботу, розпочату разом із нею, отримав власну Нобелівську премію з хімії в 1982 р.

1973 р., *мир*. Генрі Кіссінджер (*Heinz Alfred Kissinger*) та Ле Док Тхо (*Lê Đức Thọ*), державний секретар США та член Політбюро Північного В'єтнаму, були удостоєні Нобелівської премії миру «за припинення війни та відновлення миру у В'єтнамі» після укладення Паризьких мирних угод. Однак бойові дії так і не припинилися, і відкрита війна знову спалахнула лише за два місяці після укладення. Фактично, бойові дії тривали навіть під час оголошення премій, що спонукало багатьох заявити, що нагорода робить політичну сатиру застарілою і її варто перейменувати на «Нобелівську воєнну премію». Обидва лауреати продовжували обіймати високі посади (Thu-Huong Nguyễn-Võ, 2008, р. 73).

Поки Ле Док Тхо був при уряді, Північний В'єтнам вторгся в Південний В'єтнам, відбувся Тетський наступ, унаслідок якого загинуло та було поранено понад 25 000 мирних жителів, а понад 670 000 людей були змушені покинути свої домівки. Кар'єра Г. Кіссінджера була позначена ймовірними воєнними злочинами та порушеннями прав людини в різних місцях, як-от Чилі, В'єтнам, Камбоджа, Аргентина та Східний Тимор. Він також підтримував вторгнення Туреччини на Кіпр. Ле Док Тхо відмовився від премії та заявив, що такі «буржуазні сентиментальності» не для нього. Г. Кіссінджер також особисто скептично ставився до отримання цієї спільної нагороди й не був присутній на церемонії. Однак він прийняв премію та попросив, щоб гроші були перераховані до стипендіального фонду для військовослужбовців США. Після падіння Сайгона він спробував повернути свою Нобелівську медаль, але Комітет її не прийняв (Thu-Huong Nguyễn-Võ, 2008, р. 73).

1974 р., *фізика*. Ентоні Г'юїш (*Antony Hewish*) і Мартін Райл (*Martin Ryl*). Е. Г'юїш і М. Райл отримали Нобелівську премію за відкриття пульсарів. Суперечність тут полягає в іншій жертві ефекту Матильди – Джоселін Бернелл, яка відкрила пульсари в 1967 р., але була виключена із премії. Джоселін Белл Бернелл – британська астрофізик і астроном. Вона була докторанткою з радіоастрономії в Кембриджському університеті наприкінці 1960-х рр., де допомагала будувати масивний радіотелескоп,

призначений для спостереження за квазарами. Пізніше, коли їй доручили аналізувати отримані дані, вона першою в лабораторії помітила аномалії, які не відповідали схемі руху квазарів. Протягом наступних місяців команда виключила всі можливі джерела імпульсів, поки не дійшла висновку, що джерелом були раніше невідомі астрономічні об'єкти – дуже намагнічені обертові нейтронні зірки.

Джоселін Белл Бернелл 2 роки допомагала формувати Міжпланетну сцинтиляційну решітку. Також вона першою помітила зазначену аномалію, іноді переглядаючи до 28 метрів роздруківок за ніч. Пізніше Дж.Б. Бернелл розповідала, що вона наполягала на існуванні аномалії попри скептицизм Е. Г'юїша, він спочатку вважав, що зазначена аномалія виникала через перешкоди земного походження. Саме Дж.Б. Бернелл висловила думку, що «той факт, що я була лише аспіранткою та жінкою разом, принижував моє становище під час присудження Нобелівської премії» (McGrayne, 2001, р. 357).

Висновки. Дослідження етики нагород у міжнародній політиці розкриває глибоку трансформацію традиційних дипломатичних інструментів в епоху глобалізації. Міжнародні нагороди еволюціонували від простих символів визнання потужними механізмами політичного впливу, здатні переформатувати державну легітимність і змінювати траєкторії зовнішньої політики. Сучасна дипломатична практика демонструє, як нагороди стають каталізаторами геополітичних процесів, створюють нові форми конкуренції між державами за символічний капітал і міжнародне визнання.

Аналіз конкретних історичних випадків виявляє парадоксальну природу нагородної дипломатії, де етичні принципи часто суперечать політичній доцільності. Передчасне нагородження політичних лідерів створює ефект «морального заручництва», коли лауреати виявляються пов'язаними очікуваннями міжнародного співтовариства, а організації, що нагороджують, ризикують власною репутацією. Цей феномен особливо яскраво проявляється в контексті авторитарних режимів, які вміло використовують міжнародні нагороди для внутрішньої і зовнішньої легітимації, створюють ілюзію відповідності демократичним стандартам.

Економічний вимір нагородної етики виявляє пряму кореляцію між міжнародним визнанням та матеріальними вигодами для держав. Престижні нагороди функціонують як своєрідні «сертифікати якості» для інвесторів, туристів і міжнародних партнерів, генерують вимірні економічні ефекти. Водночас виникає феномен «нагородного популізму», коли держави інвестують значні ресурси в короткострокові проєкти, спрямовані на отримання міжнародного визнання, часто на шкоду довгостроковому сталому розвитку.

Перспективи розвитку нагородної дипломатії пов'язані з необхідністю вироблення нових

етичних стандартів, адаптованих до реалій багатополярного світу. Технологічні інновації відкривають можливості для створення більш прозорих і об'єктивних систем оцінювання, однак водночас посилюють ризики маніпулювання громадською думкою через цифрові платформи. Формування альтернативних нагородних систем різними центрами цивілізації може призвести до фрагментації глобального простору визнання, створювати нові виклики для міжнародної дипломатії та потребувати переосмислення традиційних підходів до етики міжнародних відносин.

Список використаних джерел:

- Corner, J. (2016). "Ideology" and media research. *Media, Culture & Society*, 38 (2), 265–273. <https://doi.org/10.1177/0163443715610923>
- Gaberman, Yu. (2005). Hromadyanstvo i natsional'na identychnist'. In V. van Steenberg (Ed.), *Umovy hromadyanstva* (O. O. Ivanenko, Trans., pp. 49–70). Kyiv: Ukrayins'kyy Tsentrukhnovnoyi kul'tury.
- Ganguly, D., Docker, J., eds. (2008). *Rethinking Gandhi and Nonviolent Relationality: Global Perspectives*. Routledge. pp. 4–8.
- Goswami, K. P. (1971). Mahatma Gandhi A Chronology. Publications Division. p. 60.
- Horz, C. M. (2024). Identity Propaganda. *British Journal of Political Science*, 54 (2), 313–338. DOI: 10.1017/S0007123423000182
- Iser, M. (2019). Axel Honneth (1949). In: Allen A., Mendieta E., eds. *The Cambridge Habermas Lexicon*. Cambridge University Press, pp. 570–572.
- Jiang, F., & Liu, N. (2018). The hierarchical status of international academic awards in social sciences. *Scientometrics*, 117 (3), 2091–2115. <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2928-y>
- Lu, X., Ma, C., & Wang, S. (2022). Measuring the academic influence of geological research institutions based on international awards. *Procedia Computer Science*, 199, 1370–1376. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2022.01.173>
- McGrayne, S. B. (2001). Nobel Prize Women in Science. 2nd ed. Joseph Henry Press, 357 p.
- Raju, T. N. (1998). The Nobel chronicles. 1926: Johannes Andreas Grib Fibiger (1867–1928). *The Lancet*, 352 (9140), 1635. DOI: 10.1016/S0140-6736(98)00067
- Ryle M. (1985). Martin Ryle's Last Testament. *New Scientist*, 105 (14 February), 36–37.
- Sparks, C. (2007). Extending and Refining the Propaganda Model. *Westminster Papers in Communication and Culture*, 4. DOI: 10.16997/wpsc.86
- Taylor, Ch. (1982). The Diversity of Goods. In Sen, Amartya; Williams, Bernard (eds.). *Utilitarianism and Beyond*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 129–144.
- Thu-Huong Nguyễn-Võ (2008). *The Ironies of Freedom: Sex, Culture, and Neoliberal Governance in Vietnam*. Seattle: University of Washington Press, 73 p.
- Wang, Qian, Zhu, Ruifang, & Duan, Zhiguang. (2021). An Analysis of Past Florence Nightingale Medal Recipients: Insights into Exceptional Nurses and the Evolution of Nursing. *SAGE Open Nursing*, 7.
- Watson, J., & Crick, Fr. (April 25, 1953). Molecular Structure of Nucleic Acids: A Structure for Deoxyribose Nucleic Acid. *Nature*, 171 (4356), 737–738. Bibcode:1953. Natur. 171. 737W. DOI: 10.1038/171737a0.
- 山極 勝三郎 [Katsusaburō Yamagiwa]. (2012). *Nihon Jinmei Daijiten* (in Japanese). Tokyo: Shogakukan. Archived from the original on 2007-08-25. Retrieved 2012-11-08.
- Zheng, Juntao, & Liu, Niancai. (2015). Mapping of important international academic awards. *Scientometrics*, 104. DOI: 10.1007/s11192-015-1613-7

References:

- Corner, J. (2016). "Ideology" and media research. *Media, Culture & Society*, 38 (2), 265–273. <https://doi.org/10.1177/0163443715610923>
- Gaberman, Yu. (2005). Hromadyanstvo i natsional'na identychnist'. In V. van Steenberg (Ed.), *Umovy hromadyanstva* (O. O. Ivanenko, Trans., pp. 49–70). Kyiv: Ukrayins'kyy Tsentrukhnovnoyi kul'tury.

- Ganguly, Debjani, Docker, John, eds. (2008). *Rethinking Gandhi and Nonviolent Relationality: Global Perspectives*. Routledge. pp. 4–8.
- Goswami, K. P. (1971). *Mahatma Gandhi A Chronology*. Publications Division. p. 60.
- Horz, C. M. (2024). Identity Propaganda. *British Journal of Political Science*, 54 (2), 313–338. DOI: 10.1017/S0007123423000182
- Iser, M. (2019). Axel Honneth (1949). In: Allen A., Mendieta E., eds. *The Cambridge Habermas Lexicon*. Cambridge University Press, pp. 570–572.
- Jiang, F., & Liu, N. (2018). The hierarchical status of international academic awards in social sciences. *Scientometrics*, 117 (3), 2091–2115. <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2928-y>
- Lu, X., Ma, C., & Wang, S. (2022). Measuring the academic influence of geological research institutions based on international awards. *Procedia Computer Science*, 199, 1370–1376. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2022.01.173>
- McGrayne, S. B. (2001). *Nobel Prize Women in Science*. 2nd ed. Joseph Henry Press, 357 p.
- Raju, T. N. (1998). The Nobel chronicles. 1926: Johannes Andreas Grib Fibiger (1867–1928). *The Lancet*, 352 (9140), 1635. DOI: 10.1016/S0140-6736(98)00067
- Ryle M. (1985). Martin Ryle's Last Testament. *New Scientist*, 105 (14 February), 36–37.
- Sparks, C. (2007). Extending and Refining the Propaganda Model. *Westminster Papers in Communication and Culture*, 4. DOI: 10.16997/wpcc.86
- Taylor, Ch. (1982). The Diversity of Goods. In Sen, Amartya; Williams, Bernard (eds.). *Utilitarianism and Beyond*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 129–144.
- Thu-Huong Nguyễn-Võ (2008). *The Ironies of Freedom: Sex, Culture, and Neoliberal Governance in Vietnam*. Seattle: University of Washington Press, 73 p.
- Wang, Qian, Zhu, Ruifang, & Duan, Zhiguang (2021). An Analysis of Past Florence Nightingale Medal Recipients: Insights into Exceptional Nurses and the Evolution of Nursing. *SAGE Open Nursing*, 7.
- Watson, J., & Crick, Fr. (April 25, 1953). Molecular Structure of Nucleic Acids: A Structure for Deoxyribose Nucleic Acid. *Nature*, 171 (4356), 737–738. Bibcode:1953 Natur.171. 737W. DOI: 10.1038/171737a0.
- 山極 勝三郎 [Katsusaburō Yamagiwa]. (2012). *Nihon Jinmei Daijiten* (in Japanese). Tokyo: Shogakukan. Archived from the original on 2007-08-25. Retrieved 2012-11-08.
- Zheng, Juntao, & Liu, Niancai. (2015). Mapping of important international academic awards. *Scientometrics*, 104. DOI: 10.1007/s11192-015-1613-7

Дата надходження статті: 30.07.2025

Дата прийняття статті: 26.08.2025

Опубліковано: 30.09.2025